

~~917~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-59.

SIGNAT. MDCCCXIII

I. N. 7.

Appetitum,
à
RATIONÉ TRIUM-
PHATUM,

*Dissertatione Ethicâ
posteriore,*

Permissu & auctoritate

Amplissimi, Inclutæ Facultatis Phi-
losophicæ, Senatûs,

In

Celeberrimâ ad Albim Academiâ,

Publico Eruditorum examini

assistunt,

PRÆSES,

M. MATTHIAS PLATANI,

Dravecensis Hung.

&

RESPONDENS,

JOHANNES LEPORINI,

Neosoliensis Hung.

Ad Diem XXX. April.

A.O.R. MDCXC.

H. L. Q. C.

Wittebergæ, Typis Martini Schultzi.

27

h. III. 3658

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and includes the name "JOHANNES LATORINI" and "M. MATTHIAS PLATANUS".

IN NOMINE SALVATORIS.

Hominem non esse tumultuarium, & incogitatum opus, non Diviniores literæ modo, verum ipsa ratio, & experientia testatur abundè satis, adeò, ut Gentiles etiam eum dignis modis deprædicare non potuerint. Inter maxima rerum suarum, naturam nihil habere, quo magis gloriatur, aut certè, cui gloriatur, auctor est Seneca *lib. 6. de Benef. cap. 23.* Et quidni? cum solus homo, ex tot animantium generibus, atque naturis, particeps sit rationis, quæ in Cælum usque penetrat, ac astrorum ortus, obitus, cursus, aliaque abstrusissima rimatur, atque cognoscit. Non quæquam erraturum existimo, si hominem, cum Platone *lib. 7. de Legib.* Pupam Dei, artificiosissimè elaboratam, esse dixerit. At dolendum vehementer, in solâ tam nobili creaturâ, reperiri turbidos, concitadosque animorum motus, aversos à ratione, & inimicissimos menti, vitæque tranquillæ, ut Cic. *l. 4. Tusc. quæst.* loquitur. In fontem tanti mali si inquiras, alii hunc, alium alii indicabunt. Nobis, ut certius quid constet, placuit nonnulla consignare, quæ ad rem enucleandam factura videbuntur.

Thesis I.

In fontem tantæ Rebellionis inquisitioni, distingvimus meritò cum Philosophis Christianis, inter statum naturæ *instinctuæ, & destitutæ.* Quod ad posteriorem attinet, plures assignari posse causas pugnæ rationis & appetitûs, superiore dissertatione *Thesi 7.* exposuimus. Nunc de priori erimus solliciti, unde nimirum hæc labes suam trahat originem.

II. Hanc quæstionem penitus consideraturo, Christianos Philosophos, à Gentilibus distingvere necesse est, quoniam illis

illis conditio humanæ originis, ex principio altiore, & naturam superante, est nota: Hi, quorum antesignani facile sunt, Pythagoras, Plato, Zeno Citicus, eorumque sectatores Academici, & Stoici, vid. Macrobius *de somno Scipionis lib. I. cap. 11.* & 12. Plotinus *in libro, quem de Animi in corpora descensu conscripsit*, ut animas simul omnes creatas, & ob peccatum in corpora, tanquam carcerem detrusas esse statuebant; ita causam quoque ac principium malorum morum, & originem vitiorum, corpus & carnem affirmabant. Quibus solum adjicit calculum Cato, apud Ciceronem, quando de immortalitate animi differens, ita, *dum sumus*, inquit, *in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis, & gravi opere perfungimur.* Est enim cælestis animus ex altissimo domicilio depressus, & quasi demersus in terram, locum Divinæ naturæ, eternitatisque contrarium. Hæc ille, Aristoteles nihil certi, de Principio pugne hujus, definire videtur, & quanquam *in lib. de anima*, & aliis passim, de eâ loquatur, tamen, unde ea proveniat, non determinat, nisi quod 3. *de anima cap. 10. 2. 53.* dicit, fieri appetitus (rationalem & sensitivum) contrarios, quando ratio & concupiscentia sibi contrariantur, idque ob circumstantiam temporis; Rationem enim ad futurum respicere & ideò objectum retrahendum, h. e. hoc instanti non appetendum, suadere: concupiscentiam vero, seu appetitum sensitivum, in præsentem delectationem, quæ ex objecto resultat, ferri. De reliquis Philosophis gentilibus non attinet dicere.

III. Christianos quod concernit, illi quoque in varia abeunt sententiarum divortia. Qui statum purorum naturalium admittunt, & calculo suo approbant, eundem cum Platone, Stoicis, aliisque Ethnicorum Magistris, statuunt fontem, atque originem, hujus tam infaustæ rebellionis. Ita enim Bellarm. *lib. de gratia primi hominis cap. 5.* *Constat homo*, inquit, *naturaliter ex carne & spiritu, appetitum & ratione, adeoque contrarius propensionibus, unde oritur pugna quadam, & ex pugna ingens bene agendi difficultas, dum una propensio alteram impedit.* Sic ergo ex ipsa conditione materie in naturam humanam morbus vel languor quidam dimanavit. Quem, ut ipse fateretur loc. cit. omnis scholasticorum antecessit chorus. Vid. B. Qvenstedii *Syst. Theol. part. 2. sect. 2. quasi. 2. p. m. 12. seqq.* ubi plures hujus sententiæ recenter Patronos. IV.

IV. Ludovicus de la Forge Med. apud Salmurienſes D.
tract. de mente humana cap. 23. §. 6. pag. m. 195. novum profert con-
ſictus, inter partem ſuperiorem, & inferiorem animæ, princi-
pium. Tribuit enim illum glandulæ pineali, ſive conario,
(quod, ex mente Cartefii, ſedem animæ principalem ſtatuit,
pag. 118 §. 27. l. cit. eandem namque hic fovet ſententiam art. 31. 32.
& aliis paſſim tract. de Paſſionibus Animæ) ejuſque diverſo impul-
ſu, & affectioni; ſic enim, motus, inquit, quo ſpiritus glandulam
ab una parte impellunt, & quo ab altera parte anima eam ſua voluntate
repellit, facit, ut anima eodem fere tempore, ſe impelli ſentiat, ad eandem
rem appetendam, & fugiendam. Sequenti §. inquit, Cauſa iſtorum
conſictum oriitur ex unione mentis & corporis, & ex ejuſ unionis condi-
tionibus, ſecundum quas corpus mentem obligat ad attentionem objecti,
quod fortiter agit in ipſam, tunc etiam cum ſe ab eo avertere, vel de re alia
cognare mallet. Non abſimilia habet Cartefius l. cit. art. 47. ubi,
poſtquam conſictus illos, quos vulgo ſibi imaginantur (ut ipſe
putat) inter partes inferiores & ſuperiores, in diverſo motu
glandulæ conſtituit, hæc ſubjicit: Error, per quem ei (animæ)
imponuntur quaſi in ſcenâ diverſe perſonæ, quæ fere ſemper ſibi mutuo
contraria ſunt, inde ſolum proceſſit, quod non bene diſtincte fuerint ejuſ
functiones, à functionibus corporis, cui ſoli tribuendum eſt id omne, quod
in nobis poteſt obſervari repugnare noſtræ rationi, adeo ut nulla hic alia
lucta ſit, niſi quod, cum glandula, quæ eſt in medio cerebri, poſſit impelli
ex una parte ab anima, & ex alia à ſpiritibus animalibus, qui nil niſi
corpora ſunt, ſæpe eveniat, ut hæc due impulſiones ſint contrarie, & ut
fortior impediatur effectum alterius. Conf. idem art. 136. ubi nexum
animæ cum corpore dicit eſſe principium, cui omnia, quæ de
Paſſionibus ſcripſit, innituntur.

V. Ab his duabus ſententiis, quas nunc expoſuimus,
non multum diſſert Lipſius, Vir clariffimus, ſed Stoicæ Philo-
ſophiæ nimium deditus, quando lib. 1. de Conſtant. Animi cap. 5. as-
ſerit, pugnæ in homine cauſam corpus eſſe, quod junctum eſt
animæ, ſed concordia quædam diſcordi. Ejuſ pugnæ duces
rationem & opinionem conſtituit, quorum illa, pro animâ, & in
animâ, hæc, pro corpore, & in corpore pugnat. Et paucis in-
terjectis: Nam ipſa anima, inquit, quæquam labe corporis & contra-

ge sensuum graviter corrupta, & infecta sit, tamen vestigia quaedam ortus sui alie retinet &c.

VI. Non desunt etiam, qui in solâ objecti diversitate, principium pugnæ illius quarunt, eò, quod sensui jucundum, rationi vero honestum, arridere soleat. Aliorum opiniones datâ operâ prætereo.

VII. Nos mediâ velut incedentes viâ, fontem & principium pugnæ rationis & appetitus sensitivi, à tristissimo lapsu primorum Parentum derivamus. Illos enim Deus, pacis Princeps, & harmoniæ amantissimus, ita condiderat, ut facultates inferiores, sine omni repugnantia, obsequium præstarent superioribus, & ad nutum earum sese componerent. Postquam vero homo peccavit, h. e. postquam voluntas hominis, Divinæ voluntati obsequium recusavit, soluta est pulcherrima illa, suavissimaque harmonia, & inferior pars in homine, superiori, velut penâ talionis voluntati, Divinum mandatum detrectanti, debitâ, superiori denegare cepit obsequium; hinc omnis mali scaturigo. Hæc, quanquam non nisi ex Divinioribus literis plenè & verè depromuntur, illustrari tamen quodammodo ex rationibus Philosophicis, haud inconcinne possunt, de quibus in sequentibus.

VIII. Quod igitur ad argumenta eorum, qui contrarium sentiunt, attinet, ea paucis expendemus, spicilegium, post uberrimam aliorum Messem, instituturi. Et gentilibus quidem Philosophis non adeò vitio vertimus, quod in veram pugnæ hujus originem inquirere nequiverint, cum ea non tam ex naturæ, quam Scripturæ libro depromitur, quorum posteriorum cum destituerentur gentiles, quid mirum, quod tam turpiter subinde fuerint hallucinati; quare non multum sententiis eorum refutandis immorabimur. Et Pythagoræ quidem, Platonis, Stoicorum, & Academicorum opinio falsâ nititur hypothesi, animas omnes simul à Deo fuisse creatas initio mundi, & tanto quidem numero, ut stellas possent exæquare, ut habet Plato in Timæo, easque postmodum in corpora, tanquam carceres, ob delictum quodpiam, detrusas. Quæ sententia plurimos habuit Patronos, & quidem Judæos; Sic enim R. Manasseh

nasseh Ben Israël *lib. de creat. probl. 15.* Non solum est communis, inquit, opinio omnium Hebræorum, animas humanas precesse corpora, sed eam opinionem etiam amplexi sunt Hermes Trismegistus, Pythagoras, Plato, & alii plures ex gentilibus quæ certè ad illos ab Hebræis manavit. (Nos autem contra à gentilibus ad Hebræos dimanasse existimamus.) 2) Inter Christianos Origenem, *lib. 1. περ ἀρχῶν cap. 7.* (vid. Calov. *Harm. Calixt. pag. m. 500.*) quem eundem errorem errasse perhibet Bellarm. *l. 4. de amiss. grat. cap. 11.* Vid. Rudrauffi *Philosophia Theologica exhibitione 16. pag. m. 211. §. 12.* Conf. Jac. Thomafius *Disput. de orig. animæ rationalis scēt. 3.* Item Slevogt. *Disp. 2. de Creat. primi hominis.* Verum cum hæc hypothesis ex Scripturâ evertitur facile, corrui quoque omnis ei superstructa ratiocinatio. Quin imo philosophicis etiam arietibus nullo negotio subruï potest: Aristotelis sententia causam aliquam exponit partialem, non vero primam exprimit originem, quare ei refutandæ nihil immorabimur, quin potius.

IX. Ad Christianorum pergimus ratiocinia, quæ antequam singula expendamus, in genere quædam permittere placet. Ac sapientissimo, optimoque Creatori Deo, hanc rebellionem imputari nec debere, nec posse, Philosophia sanior etiam docet. Nam 1) à perfectâ causâ, qualis Deus est per essentiam, non nisi perfectû provenire, in aprico est. Atqui vero, quæ est ista perfectio, ubi perpetua datur inferiorum partium, seu facultatum, cum superioribus pugna, & mutuis conflictus, nõ ad perfectionem, sed ad destructionem vel alterutrium, & vel utriusque partis tendens? Deinde 2) si summè perfectio, qualis Deus est, nullus adscribi potest defectus, quomodo defectum harmoniæ, qualis in homine datur, Deo adscribemus? Certè sapientissimus ille opifex, ut omnia ordine, pondere, & mensurâ *Sap. 11. v. 22.* produxit, ita hominem quoque, creaturarum perfectissimum, nobilissimumque, atque, ut Seneca *lib. 1. de ira cap. 5.* ait, optimum commendatissimumque opus, in tantâ harmonia creavit, quanta non ad destructionem, sed perfectionem illius atque conservationem faceret. Hinc Plato: ὁ θεὸς τοῦ κόσμου τῆς, quasi dicat: quicquid facit, id omne perfectum est, & optimâ constans harmoniâ. Probat id 3) natura bonitatis, qualis

qualis per essentiam in Deo reperitur. Quæ bonitas illa, quæ
so, est, aut bonitatis communicatio, creare hominem cum na-
turali pugna rationis & appetitus, sive in tali statu, in quo nec
iustitia, nec sapientia, nec veritas est, nec Deus ullo amore, nisi carnali &
vicioso diligi potest. In quo nulla fruitio Dei, neque parva neque magna,
nulla beatitudo supernaturalis, nulla naturalis, in quo nullus amor, nisi
creatura, nulla libertas arbitrii, nisi noxia, nullus actus, nisi perversus
& malus, in quo perpetua contra semetipsam lucta creaturae, quam nec
Deus dare, nec creatura sedare potest, cui naturalia sint sola, & omnia
peccandi desideria, quibus eadem natura lege indulgere liceat, quæ etiam
liberæ? ut statum purorum naturalium in compendio describit
Cornelius Jansenius, Episcopus Iprensis, in Augustino suo, lib. 3.
cap. 15. Certè Plato, solo rationis lumine pollens, meliora sen-
sisse videtur, causamque tanti mali, non creatori, sed alteri
cuiquam rei, tribuendam esse, docet, quando alibi inquit: :
Prisca quidem natura talis (integra ac recta) erat, integri enim era-
mus: Jam vero propter injustitiam divisi sumus à Deo, quemadmodum
Arcades à Lacedæmoniis. Vid. in Corv. v.

X. Sed audiamus jam Bellarm. cum complicitibus, fon-
tem pugnae hujus in conditione materiae locantem; cui ele-
ganter Resp. B. Meisn. *Anthropol. S. Dec. 1. disp. 2. quest. 1. §. 22. pag. m.*
41. quærimus, inquam Bellarm. intelligat materiam? num
corpus? sed huic appetendi vis non est propria: num animam? at
hec incommode vocatur materia. Nam aut materia in se animam,
& ei adversatur, aut anima materiae, h. e. corpori, est contra-
ria. Non prius, quia materia est principium merè passivum.
Nec est, ut appetitum eam habere contendas, qui sit actus:
nam id pro nobis facit. Si enim materia, tanquam ignobilior
sua forma, appetitu quodam est prædita, (qualem ei adscribit
Heereboord *Coll. Phys. Disp. 1. th. 39. seqq.* & alii Physici, Conf. Sta-
llii *Reg. Phil. part. 2. Disp. 8. reg. 4.*) appetit sui perfectionem, non
vero destructionem, quanquam appetitus ille, nihil aliud sit,
quam aptitudo quædam adversatur suæ materiae, secus non ejus
perfectionem, sed interitum, & destructionem intenderet,
quod absurdum. Adde, Deum Adamo immediate inspirasse
animam;

animam; Jam, si ab anima naturaliter emanat propensionum pugna, Deus peccati causa primaria constituitur. Hoc absurdum declinaturus Bell. non veretur asserere, rebellionem illam præter intentionem Dei ex ipsâ materiæ conditione provenisse. Sed incidit in Scyllam, dum vult vitare Charybdin. Dum enim conditorem O. M. à causâ peccati liberare conatur, omniscientiam atque omnipotentiam eidem detrahit, ut præclare docet B. Meisn. *loc. cit.* Argumenta, quæ in contrarium profert Bell. *lib. de gratia primi hom. cap. 6.* confutata sunt à B. Dannhaw. *Hodom. Papæ Phant. 5. pag. m. 998. seqq.* Conf. Calov. *Harm. Calixt. Papist. sect. 3. de orig. anime §. 84. pag. m. 556. seqq.* Qvenst. *Syst. Theol. part. 2. sect. 2. quest. 2. pag. m. 12. seqq.* & auctores ab eo *pag. 15. citati.*

XI. Quod ad sententiam Ludovici de La Forge atque Cartesii attinet, videtur ea petere principium, 1) in eo, quod animæ principalem sedem statuunt glandulam pinealem, quam tamen controversiam in præsentem meam non facio, sed aliis iudicandam relinquo. *Vid. Barthol. anatom. lib. 3. cap. 6.* 2) quod omnes affectus ad corpus referant, nec eos animæ imputari posse, nisi quatenus corpori juncta est, asserant, vid. Cartes. *tract. de passionibus anime art. 137.* paucis internis commotionibus exceptis, quas in animâ, non nisi ab ipsâ animâ, excitari, & eo ipso ab aliis passionibus distingui, quæ semper pendent à quodam motu spirituum, contendit *l. cit. art. 147.* Et finge, nos diversum illum glandulæ impulsus admittere, manet nihilominus in quæstione, utrum in statu innocentie talis contrarius impulsus locum habiturus fuisset? quod ex rationibus mox subjungendis *ib. 13.* admitti non potest. Quæ de unione mentis & corporis afferunt, non difficile confutantur. Nam aut per mentem intelligunt voluntatis actum, in objectum propositum, necessario tendentem, & ita tollunt libertatem voluntatis, quam tamen ipse adserit Cartesius *l. cit. art. 41.* quando inquit: *voluntas adeò libera est suâ naturâ, ut nunquam possit cogi;* aut intelligunt intellectus, de objecto proposito, iudicium (quod omnino de La Forge *l. cit.* intendere videtur) ita denegant imperium voluntati, quo intellectui imperat circa actus exercitium

B

citium

citium, & conversionem ad alia objecta, quod in superiore
dissertatione adstruximus.

XII. De Lipsii opinione non multum laborabimus,
cum ea falso Stoicorum nitatur fundamento, corpus in penam
homini concessum, & carcerem animi esse, Hornej. *Phil. mor. l. i.*
cap. 8. n. 14. pag. 121. Deinde non multum differt à Bellarm senten-
tia, quare iisdem etiam confutari potest rationibus. Non ne-
gamus eequidem corpus hoc mortale aggravare animam, teste
libro sapientie *cap. 9. v. 15.* sed hoc inficiamur, animam primi
hominis, corporis contagio infectam fuisse, quum vitium, per-
inde ac virtus, in animo potius, quam in corpore resideat.

XIII. Qui in objectorum diversitate originem pugnae
hujus quarunt, cum reliquis oppidò falluntur. Nam, quan-
quam largiamur, in statu naturae post lapsum, objectum cau-
sam esse diversarum motionum in homine, ita, ut aliud intel-
lectus appetendum judicet, in aliud feratur appetitus; vel i-
dem objectum intellectus fugiendum evadeat, appetitus pro-
sequendum, vel contra: inde tamen non sequitur, eundem
dissensum, in statu naturae institutae locum habuisse, quia ra-
tio & appetitus, non sunt oppositae facultates, sed subordina-
tae, unde facile colligitur, appetitum non appetiisse objectum
ullum, nisi id ab intellectu cognitum, & à voluntate ei impe-
ratum fuisset, nec affectus diutius duraturos fuisse, quam ho-
mini placuisset, nec mediocritatem excessuros, vid. B. Meiss.
antrop. S. Dec. i. Disp. i. quest. 6. §. 27. pag. 24. 25. Calov. *Harm. Calixt.*
Pap. de puris natural. §. 11. 12. seqq. Quid? quod non sint adver-
saria bona jucundum & honestum, sed tantum diversa. Qui ergo
fieri potest, ut in his, tanquam objectis intellectus & appeti-
tus, pugna haec unice consistat?

XIV. Manet itaque thesis nostra, quae pugnam hanc
non naturalem, h. e. naturae primae vitio ortam, sed acciden-
talem, statuimus, ejusque principium à lapsu parentum no-
strorum derivamus.

XV. Ecquae vero tanti mali medicina? unica & sola, quae
ex libro naturae hauritur, (nam de tali nobis h. l. est sermo) acti-
onum hominis liberarum, cum internarum, quales sunt appe-
titiones

tiones & affectus, tum externarum, quibus virtutis habitus comparari solet, & quales à facultate locomotivâ eliciuntur internumque intellectus iudicium, & appetitum consequuntur, ad dictamen rectæ rationis directio, & rectificatio; hæc enim sola efficit, si rectè atque maturè adhibeatur, ut ratio egregiam de appetitu sensitivo reportet victoriam. Sub hac directione vero, tanquam causa proximâ, comprehendimus etiam causam remotiorem, qualis est lex Divina, & naturalis, quippe, cum illa hanc necessariò præsupponat. Admittere vero actiones hominis directionem moralem, evincit 1) Summi Boni practici acquisitio, sive ultimus omnium actionum moralium finis, qui certè, absque directione actionum, acquiri non potest. Dari vero ejusmodi finem, negatio processus in infinitum demonstrat, quod contra Democritum, Leucippum, & Epicurum probat Heereboord *Exercit. Eth. 4. Th. 1. § 2.* 2) quia frustra essent omnia præcepta moralia, quibus homo ad bene beatèque vivendum instruitur.

XVI. De externis actionibus non admodum solliciti erimus, quandoquidem eas facilius ad mediocritatem rediguntur, si modo internæ justo freno fuerint coercitæ. Diximus autem actiones internas esse vel *appetitiones*, (vocabulo laxius sumpto, quatenus & aversionem includit) quæ nihil sunt aliud, quam actus ab appetitu sensitivo elicti: vel *affectus*, qui appetitiones ipsas concomitantur, & spectantur h. l. non tam in essentia sua, quomodo rectius passiones, quam actus dicuntur, quam in vi & efficacia, in quantum appetitum movent, vel ad prosequendum, vel ad fugiendum objectum; & de his potissima lis est inter Philosophos, utrum nimirum sint eradicandi prorsus, an vero coercendi, & ad obsequium rationis revocandi? hoc Peripatheticis, illud Stoicis, placet. Hanc controversiam alii verbalem tantum, realem alii esse existimant. Prius probatur Ciceroni *lib. 4. de Fin.* cui nostrum adjicimus calculum. Nec obstat, quod Lipsius *lib. 1. manud. ad Phil. Stoicam dissert. 15.* Ciceronis iudicium rejiciat, tanquam Academici, adeoque ex professo Stoicorum hostis: nam & Augustinus *lib. 9. de Civit. D. c. ap. 4. aut nihil, aut pæne nihil*, ait *dislare Stoicorum, aliorumque Philosophorum*

Leosphorū opinionem de passionibus, & perturbationibus animarum, & res ipsa, si rectè expendatur idem demonstrat luculenter. Enimvero, Stoici minores & languidiores motus, nequaquam nomine affectuum dignantur, sed eos principia tantum, affectibus praeludentia, nuncupant, ut patet ex Senec. *Epist. 116.* quare eos etiam tolerant, nec extirpandos docent, quia apti nati sunt rationi obtemperare. Majores vero atque validiores, quos perturbationes, vel, a veras à recta ratione, contra naturam animi, commotiones, (ut Cic. *4. Tusc. q. ait*) appellant, opprimendos & extirpandos cupiunt. Peripathetici contra, omnes motus animæ sensitivæ, è cognitione objecti, in appetitu excitatos, adeoque tam majores, & vehementiores, quam minores, & languidiores, affectuum nomine insigniunt. Hinc quos Stoici extirpant, eos Peripathetici, tanquam mediocritatem excedentes, pariter exturbant. Quos hi rationi obsequi, atque mediocritatis limites non excedere ajunt, hos illi ne affectuum quidē nomine dignantur. Utrique igitur idem docent, in verbis disident, in re ipsa vero consentiunt.

XVII. Neque ~~amōdē~~ Stilponis & Zenonis confundi vult Seneca *Epist. 9.* quorum ille omnimodam sapienti adesse debere voluit, ita ut ne sentiat ullam affectum, & perturbationem: hic, illam tantum, qua superare posset, & opprimere affectus, non ut eos non sentiat, sed ut vincat. Vid. *Lips. l. 3. manud. ad Phil. Stoic. dissert. 7.* Stoicus enim sapiens sensum mali habet, sed ratione vincit: Stilponis, aut Pyrrhonis potius, ex mente Cic. *lib. 4. acad. 9.* ne sentit quidem. Quid? quod Seneca, maximè Stoicus, indulgendum esse honestis affectibus, *Ep. 104.* eosque à quodam quasi naturali fluere principio *Ep. 116.* asserat. Unde colligimus 1) non omnes affectus suā naturā malos, nec 2) omnes eradicandos esse, Stoicorum quoque fuisse sententiam. Denique 3) si à naturali principio fluunt, non posse penitus evelli omnes, nisi ipsam naturam simul exuendam esse, quis statuere vellet. Vid. *Hornej. Phil. Mor. lib. 2. cap. 6. n. 6. seqq. & lib. 3. cap. 1. n. 12. seqq. Piccol. Phil. Mor. gr. 1. cap. 25. seqq.*

XVIII. Quicquid hujus rei sit, nos pro ratione instituti nostri distinguimus affectus, in simplices & mixtos, illi per se & sua

& suâ naturâ indifferentes censentur, sed pro ratione circumstantiarum, vel bonitatem, vel malitiam moralem sortiuntur; hi, vel solo nomine teste, cum pravitate conjuncti sunt, ut rectè sentit Aristot. 2. Eth. 6. l. 39. § 40. v. g. invidia, *Superbia*, impudentia &c. illi directionem admittunt. hi non item; illi corrigendi & refrenandi sunt, hi prorsus extirpandi.

XIX. Cæterum quomodo singuli affectus compescendi, & sub obsequium rationis redigendi sint; longum foret h. l. dilquirere. Fecere id per plures Moralis Philosophiæ Doctores, Heereboord in *Exercu. Eth.* qui primo generalia sedandorum affectuum adducit remedia, *Exercu. 18. §. 3.* deinde in sequentibus Exercit. ad specialia uni uscujusque descendit Idem fecit Cartesius, quando *art. 145. tract. de Passon. anima*, generositatem & providentiam Dei, ad affectus sedandos, plurimum facere contendit. Et ex eo Ludovicus de La Forge *tract. de mente hum. cap. 28.* aliique plures. Nos pauca meditabimur, quæ appetitum præparatura videbuntur, ad victoriam rationi concedendam.

XX. Horum pleraque eleganter expresit Plut. lib. de educ. puer. quando inquit, *ad agriculturam requiritur bonum solum, deinde peritus colonus, tum semina frugi: ita planè hic natura solo, agricola magister, semini præcepta atque instituta respondeam* Hinc elicimus, requiri bonam *indolem*, & naturalem *dispositionem*, quæ plurimum variare solet. Natura equidem, uti in cæteris, sic in homine, semper intendit quod optimum est, atque perfectissimum; videmus nihilominus subinde homines nasci servili quodam præditos ingenio, quos si cum Arist. *ex 1. Polit. 5.* servos naturâ appellaveris, parum à veritatis tramite aberraveris. Hi non tam ad virtutem, quam ad vitia feruntur, & nisi aliorum imperio, atque moderamini maturè subjiciantur, præ cæteris in turpissima quæque prolabuntur. Qui vero clementiorem nanciscuntur parentem naturam, à teneris statim ungviculis, scintillas virtutum produnt, faciliusque virtutis habitum, vitis affectibus, sibi comparant.

XXI. Ad hos bonæ mentis excitandos igniculos non parum affert momenti *institutio*, quæ corpus & animam optimè

instrui, Plato lib. 7. de Legib. sapienter censuit, *Semina enim in corporibus humanis Divina dispersa sunt*, (inquit Seneca, *Epist. 73* quod tamen caute accipiendum) *quæ si bonus cultor excipit, similia originem prodeunt, & paria bis, ex quibus orta sunt, surgunt.* Si malus, non aliter, quam humus sterilis, ac palustris, necat, ac deinde creat purgamentum pro frugibus. Et sanè, multum est à teneris avlescere, ac, velut surgentes à radice arbusculas, ita animos adolescentulorum in partem contrariam ei, ad quam suapte naturà propendent, inflectere. Unde sapientissimè Socrates dixisse fertur, oportere, *vel non gignere filios, vel, si eos genuerimus, de rectâ eorum institutione maximè esse sollicitos*: inaniter enim colitur terra, jaciuntur semina, feruntur plantæ, si demum ortæ, sine curâ, & cultu, pereunt, & pervertuntur. Et quis neget institutioni bonæ ingentem vim inesse? format illa corpus, format appetitum, contrarationis dictamen, inconcinno spirituum motu, excitans: istum, ne frena rationis mordeat, sed ad justâ illius sese componat: hanc, ne in judicando ad extrema declinet. Nec vero teneros modo animos potens est inflectere salutaris institutio, verum adultiores etiam, quanquam majore cum labore atque periculo, *frangas enim citius*, inquit *Quintil. lib. 1. instit. cap. 3. quam corrigas, quæ in prævum induruerunt*: nam non desunt exempla eorum, qui pessimos mores, bonâ institutione vicerunt, atque mutarunt in meliores. Ita Polemo auditâ Xenocratis oratione, luxuriam exiit, egregiusque postea Philosophus evasit. Val. Max. *l. 6. cap. 9.* Themistocles, ineuntis adolescentiæ vitia, institutione emendavit, adeo ut anteferreretur ei nemo, pauci pares putarentur, suoque exemplo demonstratum dedit, *ex asperis & indomitis pullis, utiles aliquando equos reddi, modo rectâ illis disciplina contingat*, ut auctor est *Plut. in vitâ ejus.* Plura legere volentem ablegamus ad *Piccol. Phil. mor.* qui de institutione *gradu 10. à cap. 30. ad finem usque operis, prolixè, & eleganter disserit*: cui jungi poterit *J. Conr. Dürrius Ethicæ Parad. part. 3. sect. 1. cap. 1. aph. 2. pag. 108. seqq. & in Problem. Eth. probl. 39. p. m. 73. seqq.*

XXII. His accedat *conversatio honesta virorum & eruditorum, & bene moratorum, siquidem mores eorum, cum quibus versaris*

versariis plurimum possunt ad virtutes & vitia, inquit Plato de anima mundi: & Seneca *Epist. 94.* post medium: *nulla res, magis animos honesta induit, dubiosque & in prævum declinantes revocat ad rectum, quam honorum virorum conversatio.* Paulatim enim descendit in pectora, & vim præceptorum obinat, frequenter audiri, aspici frequenter. Nec alienus ab his monitis est Cartesius, quando tract. de *Pass. an. art. 50.* nullam tam imbecilem esse animam, statuit, quæ non possit, cum bene dirigitur, acquirere potestatem absolutam in suas passionēs.

XXIII. Notandum tamen, hæc requisita, ad oppugandum & debellandum appetitum sensitivum, ita invicem debere conjungi, ut alterum ab altero minimè divellatur. Nam neque natura sine educatione, institutione, atque conversatione honesta, neque hæc, absque natura, firma esse possunt. Potest quidem diutissimâ assuefactione aliquis virtutis habitus comparari: verum si naturalis inclinatio mala fuerit, & repugnans, facile amittitur, quæ longo usu comparata fuit, bene agendi promptitudo. Ita etiam si bonam quis habuerit naturam, & omni destituatur institutione, facile semina illa virtutum, in naturâ hærentia, corrumpuntur, naturalique, quæ post lapsum reperitur in homine, malitiâ suffocantur.

XXIV. His omnibus si actiones virtuosæ, continuumque earum accesserit exercitium, appetitus ita disponetur, ut non temerè objecti alicujus jucunditate à sensibus oblati, capiatur, nec voluptate corporis (quæ non quidem extirpari penitus, suspecta tamen haberi, & prudenter temperari debet,) facile moveatur, quin potius sese ad dictamen rectæ rationis componat. *Virtutis enim exercitium summum esse contra passiones remedium, fateretur Cartes. l. cit. art. 148.* Si vero quando affectus orientur, efficiet, ut illi mediocritatem non excedant, vehementiaque suâ iudicium intellectus non impediunt, nec voluntatem in consensum rapiant.

XXV. Huc quoque non incongruè revocari possunt ea, quæ Cartes. *l. cit. art. 211.* tradit, contra passiones remedia. Is meminisse jubet eum, qui affectibus incipit præoccupari, 1) omnia,

omnia, quæ se imaginationi offerunt, spectare ad animæ de-
 ceptionem. 2) Abstinendum esse à ferendo iudicio, tam diu,
 dum affectus sedati, compositique fuerint. 3) Avertendas
 cogitationes, donec tempus, & quies sedaverit commotionem,
 quæ est in sanguine. 4) Annitendum, ut voluntas in confi-
 derandis, & sectandis rationibus, feratur ad eas, quæ contra-
 riæ sunt illis, quas passio profert, etiamsi minus validæ appa-
 reant. Quæ si cum grano salis capiantur, vituperari nimium
 non merentur. Ita fiet, ut appetitus non præcurrendo iudi-
 cium intellectus, nec voluntatem ad partes suas pertrahendo,
 herbam rationi porrigat, victumque sese fateatur. Id quod
 non quidem semper, sæpius tamen fieri posse, possessio Summi
 Boni luculentissimè evincit. Atque hæc erant, quæ in hanc rem
 dicere ac meditari, animus fuit; quibus, verbis subtilissimi
 Philosophi Piccolom. *Phil. Mor. gr. 8. cap. 60. pag. m. 750. 751.* finem
 imponimus. Ita ille: *Recordari & accurate meditari tenemur, nos
 esse Chaos ab Anaxagorâ excogitatum, cui mens præest, à qua cuncta in
 ordinem redigi debent, quod nisi fiat, perniciosâ confusione marcescimus.
 Meditari tenemur, nos esse mundum litis ab Empedocle decantatum, cui,
 nisi mens, amicitia caput, internam pacem largiatur, perennis contro-
 versia competit. Insuper altâ mente revolvendum, nos dici, & esse. par-
 vos mundos, quod ob hanc præsertim causam à Deo ordinatum esse cen-
 seo, ut moneamur, perfectionem nostram in eo esse positam, ut cum magna
 mundo conformemur; in magno mundo præest sapientia Dei, ita in nobis
 dominari debet nostra mentis; in mundo, terrena subjiciuntur Cœ-
 lo, & ab eo diriguntur, ita in nobis terreni sensus à
 rectâ ratione duci ac perfici de-
 bent.*

Statori concordiae gloria.

Ung. VI 59

ULB Halle

3

004 186 672

f

Sb.

VD 17.

Jun. 2000 RU

I. N. 7.

Appetitum, à RATIONE TRIUM- PHATUM,

*Dissertatione Ethicâ
posteriore,*

Permissu & auctoritate,

Amplissimi, Inclutæ Facultatis Phi-
losophicæ, Senatûs,

In

Celeberrimâ ad Albim Academiâ,
Publico Eruditorum examini

sistunt,

PRÆSES,

M. MATTHIAS PLATANI,

Dravencensis Hung.

&

RESPONDENS,

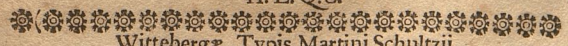
JOHANNES LEPORINI,

Neofoliensis Hung.

Ad Diem XXX. April.

A.O.R. MDCXC.

H. L. Q. C.

Wittebergæ, Typis Martini Schultzii.

27

h. 111. 3658

